

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД

**“Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”**

кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності

МАТЕРІАЛИ

VI Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених

**“КОНЦЕПТИ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА”**

(Одеса, 22-23 травня 20235 року)

Одеса -2025

УДК: 1:403:316.6 (08)

Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства //
Матеріали VI Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства» (Одеса, 22-23 травня 2025 р.) 189 с.

Рецензенти:

Голубович Інна Володимирівна – доктор філософських наук, професор, завідувачка кафедри філософії Одеського національного університету імені І. І. Мечнікова

Єременко Олександр Михайлович – доктор філософських наук, професор кафедри філософії Національного університету «Одеська юридична академія»

- Збірник матеріалів VI Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства» вміщує матеріали, які досліджують соціокультурні засади трансформацій ціннісної сфери життєдіяльності суспільства; соціокультурні трансформації молодіжного соціуму; соціокультурні трансформації освітнього середовища; культуру бізнесу в умовах соціокультурної трансформації сучасного українського суспільства; філософію менеджменту соціокультурної діяльності у контекстуальному полі глобальних трансформаційних процесів. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, студентів.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», протокол № 17 від 26 червня 2025 р.

«Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства»

22-23 травня 2025 року

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова:

А. В. Красножон – ректор Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор історичних наук, професор.

Заступники голови:

Копусь Ольга Антонівна – перший проректор з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор педагогічних наук, професор.

Музиченко Ганна В'ячеславівна – проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», доктор політичних наук, професор.

Борінштейн Євген Русланович – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Члени оргкомітету:

Лісеєнко Олена Василівна – доктор соціологічних наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності, завідувач історико-філософського відділення Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Петінова Оксана Борисівна – доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Атаманюк Зоя Миколаївна – доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

9. Гончарова О. **Нова інституціалізація метафізичної праці – необхідний соціокультурний крок адаптації людства до надлюдських можливостей від застосування smart-знарядь праці в умовах цифровізації.** *Збірник матеріалів II всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю ОСОБИСТІСТЬ ТА ОСВІТА В УМОВАХ СУЧАСНИХ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ВИКЛИКІВ: ЦІНІСНО-СВІТОГЛЯДНІ ТА НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ*, 28 лютого 2025 р., м. Дніпро, КЗВО «ДАНО» ДОР» / Наук. ред. О. Є. Висоцька. Техн. ред. Н. В. Дев'ятко. Дніпро: КЗВО «ДАНО» ДОР», 2025. С. 19–22.

Добролюбська Юлія Андріївна, доктор філософських наук, професор, професор кафедри всесвітньої історії та методики її навчання ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна

ПОБУДОВА ТА ПОДІЛ ЧАСУ: ПЕРІОДИЗАЦІЯ ТА ХРОНОЛОГІЯ МАСАЮКІ САТО

Роботи Масаюкі Сато присвячені різноманітним системам літочислення. Різні народи та культури, вказує Масаюкі Сато, створили різні системи літочислення, які не просто задають той та інший спосіб підрахунку років, а й виражають певне сприйняття часу [1-3].

У першій частині роздумів головним предметом розгляду є прийнята повсюдно у Східній Азії комбінована система літочислення, яка використовує епохи та шістдесятирічні цикли. Система ця спочатку виникла в Китаї і тісно пов'язана з ідеографічною китайською писемністю. Масаюкі Сато особливо наголошує, що якщо в Європі з часів падіння Римської імперії історичний простір завжди включав кілька більш-менш рівних за силою і впливом країн, то в Східній Азії, на території нинішнього Китаю, Японії, Кореї та В'єтнаму, безумовним центром був Китай. Це позначалося не тільки в економіці та політиці, а й у соціальній та культурній орієнтації «периферійних» країн, зокрема, у поширенні китайської вертикальної системи письма, конфуціанських суспільних та сімейних установ, юридичних та адміністративних норм. Одним із запозичень стала комбінована система літочислення, хоча, як зазначає Масаюкі Сато, щодо назв епох, запозичувався скоріше принцип, а не конкретне втілення [1, р. 49].

У Китаї система найменувань епох з'явилася за часів імператора У-ді династії Хань у 114 р. до н.е. Ідея, яка, згідно з китайським істориком Сима Цянем, належала одному з вищих сановників імператора, полягала в тому, щоб

окремі роки, що знаменують початок нового періоду імператорського правління, відзначалися не просто номерами, а й особливими назвами [3, р. 410]. Правління імператора У-ді було поділено на три періоди, названих відповідно «Заснування першої епохи», «Перше світило» (оскільки ця епоха була проголошена з появою комети) і «Перше полювання», оскільки приводом для її проголошення послужила ловля єдинорогу. Надалі нова епоха проголошувалась також під час сходження на трон чергового імператора [3, р. 411-412]. Нарівні з цією системою літочислення, зазначає Масаюкі Сато, в тому ж Китаї використовувалася система шістдесятирічних циклів, в якій назви років являють собою пару двох китайських ієрогліфів: перший береться з десяти ієрогліфів, іменованих «небесні стволи», другий – з дванадцяти ієрогліфів, які називаються «земні гілки».

Ідея хронології, вказує Масаюкі Сато, яка народилася спочатку в Китаї, була перейнята й іншими країнами: у В'єтнамі та Кореї – у середині VI ст., у Японії – століттям пізніше. Зупиняючись далі на особливості застосування комбінованої системи літочислення в його країні, японський історик зазначає, що, по-перше, в Японії шістдесятирічні цикли використовувалися раніше, ніж епохи; по-друге – проголошення нових епох було винятковою прерогативою імператора навіть тоді, коли насправді правила країною військова еліта; і по-третє – що назви епох бралися як правило з китайської класики, а приводом для проголошення нової епохи служили найчастіше незвичайні природні явища (124 випадки), зміна імператора (78 випадків) або знамення (19 випадків). Найдовша епоха в Японії охоплює 64 роки, найкоротша – два місяці [2, р. 58].

Далі у своїх роздумах Масаюкі Сато звертається до питання, чому саме такі принципи літочислення набули у Східній Азії повсюдного поширення. Починає він з того, що навіть до знайомства народів цих країн з християнською системою хронології, комбінована система літочислення мала альтернативи. Одну з них представляє буддистський поділ на епохи, що йшли за смертю Будди: епоху істинного закону (тривалістю в 500 або, згідно з іншими поглядами, 1000 років), епоху наслідування закону (1000 років) і епоху кінця закону (10 тис. років), протягом яких вчення Будди поступово забувається, люди перестають жити за його заповідями і землі приходять в запустіння [2, р. 59-60]. Дата початку останньої епохи, підкреслює автор, природно цікавила прихильників буддистської доктрини, як християн хвилювало питання про час кінця світу, і для обчислення її потрібно було побудувати лінійну тимчасову послідовність. Проте, зазначає Масаюкі Сато, навіть ченці з практичною метою продовжували обчислювати час за допомогою шістдесятирічних циклів і проголошених епох – в анналах і хроніках японських буддистських храмів можна знайти лише поодинокі приклади іншої хронології.

Ідея всеосяжної хронології пропонувалася також у теорії трьох шістдесятирічних циклів, згідно з якою шестидесятирічні цикли об'єднувалися

в групи по три, кожній з яких присвоювався свій номер. Відлік розпочинався з 2637 р. до н.е., 61-го року правління легендарного китайського імператора Хуан-ді. Однак, наголошує Масаюкі Сато, і ця система застосовувалася вкрай нечасто [3, р. 413].

Що ж до християнської системи літочислення, принесеної до Східної Азії європейцями наприкінці XIX ст., продовжує дослідник, вона була прийнята до середини XX століття з суто практичних міркувань, як нейтральна «загальносвітова» система, вже позбавлена релігійних конотацій, що втілює політичне та культурне панування «заходу» над сходом» [2, р. 55-56]. Християнська система літочислення, пояснює Масаюкі Сато, змогла відігравати цю роль головним чином завдяки тому, що ще у VIII ст. Беда Преподобний ввів у неї відлік часу як «від», так й «до» Різдва Христового, поступово витіснивши рахування «від створення світу». Такий принцип побудови хронології у дві сторони від ключової події дав можливість продовжувати часову шкалу нескінченно в обидві сторони, що у світлі наукових відкриттів XIX ст. було дуже важливим.

Розглянувши ці три альтернативи, японський історик повертається до питання про те, чим можна пояснити поширення і довговічність (в Японії система епох використовується до цього дня) комбінованої системи літочислення за епохами і шістдесятирічних циклів у Східній Азії. У найзагальнішому вигляді відповідь зводиться до того, що така система відповідає загальному менталітету народів цієї частини планети. Те, що китайські ієрогліфи вже первинно несуть у собі певне значення, не могло не викликати до життя ідею, що хронологія повинна не тільки приписувати кожному року свій номер, а й наділяти його змістом, і такий принцип осмислення і впорядкування світу за допомогою знаків (спочатку значків китайської писемності) став однією з найважливіших національних рис колективної свідомості східно-азійських народів.

Крім цього, зазначає Масаюкі Сато, система рахунку років за епохами та шістдесятирічних циклів добре відповідала можливостям сприйняття людей, які жили в ті часи, коли вона була прийнята та використовувалася: середня тривалість епохи становила 7,3 роки, а 60 років – приблизний термін людського життя.

І, нарешті, ще одним істотним фактором є принципова різниця між іудаїзмом, християнством та ісламом, які він називає «релігіями одкровення», з одного боку, і буддизмом – з іншого. Азіатський буддизм, вважає дослідник, це свого роду «релігія без бога», яка запроваджувалась зусиллями і під заступництвом правителів і куди більшою мірою служила політичним інструментом для зміцнення позицій привілейованої меншості, ніж формувала традиції та свідомість народу [1, р. 52-53].

Цій релігії чуже уявлення про кінець світу, а «майбутнє блаженство» винесено в зовсім інший вимір, а тому, як вказує Масаюки Сато, будь-які «лінійні» хронологічні побудови ледве могли знайти своє місце в подібній системі світосприйняття, що цілком адекватно виражалася літочисленням за епохами і шістдесятирічним циклами.

Список використаних джерел

1. Masayuki Sato. Historical Thought and Historiography: East Asia. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*, 2nd edition. 2015. Vol 11. P. 48-53.
2. Masayuki Sato. The construction and division of time: periodization and chronology. *Proceedings acts: reports, abstracts and round table introductions*. 19th International congress of historical sciences, 12-13 August, 2000. Oslo, 2000. P. 53-65.
3. Masayuki Sato. Time, Chronology, and Periodization in History. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*. 2nd edition. 2015. Vol. 24. P. 409-414.

Йорж Руслан Анатолійович – здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ОНП Філософія, кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського, м. Одеса, Україна.

ФІЛОСОФСЬКЕ ВЧЕННЯ ПРО ДУХ, ДУШУ І СВІДОМІСТЬ

Поняття духу, душі та свідомості – ключові категорії філософії. Саме вони є тими трьома фундаментальними поняттями, що відіграють ключову роль у філософії та визначенні сутності людської природи. Дух – це вищий прояв людської сутності, що асоціюється з розумом, мораллю, творчістю та прагненням до трансцендентного. Дух часто розглядається як носій ідей і цінностей, що формують світогляд та культурну спадщину людства. Душа – поняття, що втілює внутрішню життєву силу, емоції та особистість. У багатьох традиціях душа вважається безсмертною сутністю, яка продовжує існування після смерті фізичного тіла. Свідомість – це здатність до саморефлексії, усвідомлення себе та навколишнього світу. Вона охоплює процеси мислення, сприйняття та прийняття рішень, дозволяючи людині осмислювати власне буття.

У контексті людської природи ці поняття розкривають складну взаємодію раціонального, емоційного та духовного начал. Дух спрямовує людину до

Бубіна Анастасія, Ладонько Людмила	56
ВАЖЛИВІСТЬ ПОЛІТИКИ ПАМ'ЯТІ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ	
Врайт Галина Яківна, Стойкова Кароліна	60
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО МАРКЕТИНГОВОГО УПРАВЛІННЯ В ОРГАНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ	
Гончарова Ольга Євгенівна,	64
СОЦІОКУЛЬТУРНІ ОСНОВИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЦІННІСНОЇ СФЕРИ: ВИКЛИКИ ВЗАЄМОДІЇ {ЛЮДИНА}~[МАШИНА] І ФІЛОСОФІЯ ЛЮДИНОМІРНОСТІ ЯК ІМПЕРАТИВ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЛЮДЯНОСТІ	
Добролюбська Юлія Андріївна	71
ПОБУДОВА ТА ПОДІЛ ЧАСУ: ПЕРІОДИЗАЦІЯ ТА ХРОНОЛОГІЯ МАСАЮКІ САТО	
Йорж Руслан Анатолійович	74
ФІЛОСОФСЬКЕ ВЧЕННЯ ПРО ДУХ, ДУШУ І СВІДОМІСТЬ	
Карастан Сергій Костянтинівч	81
ЦІННІСНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ ПІД ВПЛИВОМ ТІНЬОВИХ ЕКОНОМІЧНИХ ПРАКТИК	
Кириченко Данієль, Атаманюк Зоя Миколаївна	82
ЩО ЯВЛЯЄ СОБОЮ ПОНЯТТЯ “ЗАКОН”	
Козленко Павло Юхимович	84
КОНЦЕПІЯ МОРАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ: ВПЛИВ ТЕОРІЇ ДЖОНА ЛОККА НА СУЧАСНЕ СУСПІЛЬСТВО	
Крохмаль Олександр Миколайович, Лісєнко Олена Василівна,	87
КОНЦЕПТ НАЦІОНАЛЬНОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ: ФІЛОСОФСЬКО-РЕФЛЕКСИВНЕ ОСМИСЛЕННЯ	
Наумкіна Світлана Михайлівна, Ляшенко Софія Едуардівна	90
ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ КРИЗ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ЧИННИКІВ НА РЕФОРМУВАННЯ ІНСТИТУЦІЙ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ПРОСТОРУ	
Поплавська Тетяна Миколаївна, Барков Степан	92
ТРАНСФОРМАЦІЯ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ І ТРАДИЦІЙ СУЧАСНОГО СТУДЕНТСТВА	
Рапацька Наталя, Нехай В.А.	94
РОЗРОБКА СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ІВЕНТІВ В ДІЯЛЬНОСТІ БУДИНКУ КУЛЬТУРИ (НА ПРИКЛАДІ ГОРОДНЯНСЬКОГО МІСЬКОГО БУДИНКУ КУЛЬТУРИ)	
Світлицька Віолета, Петінова Оксана	96
СОЦІАЛЬНИЙ ПОРТРЕТ ЖІНКИ ДОБИ МЕТАМОДЕРНУ (НА МАТЕРІАЛАХ ПРОВЕДЕНОГО СОЦІОЛОГІЧНОГО	